

Megoldás-e, ha levágjuk a gombokat?
(A felsőoktatási törvény javaslata alkotmányos szemszögből)

Ha a mellény rosszul van gombolva, ki kell gombolni egészen, s újra kezdeni a gombolást, hogy jó legyen – mondotta szemléletes példával Deák Ferenc, a magyar alkotmányosság helyreállításával kapcsolatban. Osztrák ellenfele odavetette: le is lehet vágni az alkalmatlan gombokat! Akkor azonban a mellény egyáltalán nem lesz begombolható, válaszolt a haza bölcse, rámutatva, hogy így nem is töltheti be szerepét a szóban forgó ruhadarab.

Az Alkotmány rendelkezései fényében kísérem figyelemmel a magyar felsőoktatás jogi szabályozását az 1993 évi LXXX. törvénytől annak módosításain, kiegészítő és végrehajtó rendeletein keresztül az Országgyűlés elé terjesztett mai javaslatig. Az az érzésem támad: egy annak idején gombolatlan hagyott, mert magától értetődőnek tartott gomblyuk részén át addig torzult a magyar felsőoktatás, jelesül az egyetemek jogi helyzete, míg valóban csak két megoldás maradt. Az első: ki kell gombolni az egy évtizeden át félre sikerült újításokat és újra, a helyes alapon gombolni össze az Alkotmány alapján az új törvénnyel a felsőoktatás rendjét, s az azt végrehajtó más szabályokat. Ha nem ez történik, második megoldásként „le is lehet vágni a gombokat”, elvetni – (de csak alkotmánymódosítással!) – az alkotmányos alapokat, és ezzel gyakorlatilag megszüntetni magát az intézményt! Csinálni helyette valami mást, ami lehet üzleti vállalkozás, lehet oktatási ipar, a miniszter szava szerint, de nem lesz többé tudományegyetem, tudományági fakultások univerzitása! Úgy tűnik, az új törvény az utóbbi, gyökeres megoldást választja!

Sokan támadják a tervezetet részleteiben – többnyire jogosan. Azonban a folyó tárgyalásoknak, az 500 körüli módosító indítványnak éppen az a nagy veszélye, hogy a vita belefullad a részletekbe, és a szakember szeme elől is elvész a lényeg. Azt a látszatot kelti mindez a vita, hogy a törvényjavaslat kijavítható!

Ki kell végre mondani nyíltan és őszintén, hogy az a felsőoktatási törvényjavaslat, amit a Kormány az Országgyűlés elé terjesztett, nem a magyar egyetemi és főiskolai rendszer hatékonnyá tételét célozza, nem annak autonómiáját erősíti az Alkotmány előírása alapján, noha indokolásában ezt ígéri. Nem, ez a javaslat, ha törvénnyé lesz, megszünteti hazánkban azt az intézményt, ami a 12. század óta pillére az európai kultúrának. Megszünteti, fogalmilag, a tudományegyetem autonóm közintézményét! Ezért a Javaslat, lényegi tartalma miatt, ellenkezik az Alkotmánnyal, és egyáltalán nem emelhető törvényerőre.

Voltaképp a sorok közt be is vallja a törvényjavaslat, hogy ezt akarja: iparszerűvé tenni a felsőoktatást, gazdasági szemléletnek adva abban elsődlegességet, a felsőoktatás irányításában és menete meghatározásában a fenntartónak, általában az államnak, olyan körű döntési hatáskört biztosítva, amely mellett az autonómiára vonatkozó hangzatos szavak értéktelenné válnak a gyakorlatban.

Az 1993. évi felsőoktatási törvény valódi autonómiát adott a felsőoktatás intézményeinek, így az egyetemeknek. Ám maradt egy „begombolatlan gomblyuk”, amin át 1995. után az egész félregombolás fokról-fokra megvalósult. A törvényből kimaradt a tudományszakok szerint képesített *facultas*-ok, karok belső, egyetemmel szemben is létező, autonómiájának meghatározása. A törvény alkotója számára, az addigi egyetemi hagyományok és az

Alkotmány 70/G § szövege összevetése alapján, a Karok (és az egyes tudós kutatók) autonómiája annyira nyilvánvaló, magától értetődő volt, hogy valószínűleg nem tartotta szükségesnek azt külön hangsúlyozni. Az egyetemet akarta védeni külső, igazgatási tényezőkkel szemben, onnét érzett fenyegetést.

A hagyományos európai szemlélet szerint a Karok alkotnak Tudományegyetemet, *universitast*, és nem fordítva. (Tehát nem az egyetemnek vannak karai, amelyeket létrehoz, vagy amelyekkel rendelkezik.) Az Egyetem autonómiája ebben az olvasatban az egyesült Karok autonómiáját jelentette, magától értetődőn. Mégpedig az állammal és a hatóságokkal szemben, mindazon kérdésekben, amelyek az Univerzitassá egyesült szaktudományok karainak intézményi közös érdekét képezik. Amint a polgári jogban az egyesület nem vonja el tagjai személyiségét, magánautonómiáját, - noha velük szemben önálló léttel és jogalanyisággal rendelkezik - , ugyanígy állott az egyetemek és azok karainak viszonylata is. Egyik autonómia feltételezte a másikat, forrása volt a másiknak, kölcsönös egymásra utaltságban. Ezt az 1993. évi törvény így nem mondta ki, de részleteiben erre a meglátásra mint alapra épültek szabályai. Az Alkotmánybíróság egy döntésében utalt is arra, hogy az intézményi autonómia egyetemen belül is sérthető: értsd, van kari és van professzori autonómia is.

Ezt az alaptételt fejezi ki, világosan, az Alkotmány 70/G (2): *„Tudományos igazságok kérdésében dönteni, kutatások tudományos értékét megállapítani kizárólag a tudomány művelői jogosultak.”*

A szocialista hagyománynak persze új volt ez a szemlélet, nem értette igazán, (talán nem is akarta érteni, mert kényelmetlen). A szocialista állam 1949. után elsősorban azt a régi egyetemi rendszert változtatta meg, hogy karonként váltva, egy –egy évig volt rektor más-más kar választott professzora, s évenként váltva választott dékánja volt a karoknak is. Lényegében állami kinevezett vezetővé tették a dékánt is, a rektort is. Mindeniket több évig hagyták helyén, hisz így egyszerűbb volt a kormány irányítását (a párt irányítását) megvalósítani. S a Minisztérium és a Központi vezetés a rektorral tárgyalt a fontosabb ügyekben, rajta keresztül közvetítette utasításait a karok felé is.

A szaktudományok egyes társadalmilag preferált tudományszakokon így is kiharcolták bizonyos önállóságukat. Több tudományszakon az eredeti kar vált egyetemmé, így teremtve meg a homogén tudományos közeget a maga számára, (így pl. az Orvosegyetemek, agráregyetemek, vagy egyes főiskolák keretében.) De a régi rendszer utolsó éveiben a kari autonómia a többszakos egyetemeken is, főleg a klasszikus értelemben vett tudományegyetemeken, újra erősödni kezdett. A szakmai tudományos egység a kar volt, a karok egymásra találtak és a szaktudomány egységes szempontjait egyetemi kereteken átnyúló dékáni megbeszélések indításai alapján rendezték, ha voltak ilyenek. Így a szakkérdésekben a szaktudomány képviselői szóhoz jutottak, legfeljebb politikai szempontok szerint átszűrték bizonyos fokig az irányító személyeket.

A rendszerváltás után a múlt rendszer negyven évében felnőtt nemzedék, – igazi autonóm egyetemet soha nem, vagy legfeljebb külföldön látva, – ezért nem érezte szorítón szükségesnek az Alkotmány 70/G § tételeinek megvalósítását gyakorlatban. A Felsőoktatási törvényt hagyományos szellemben megalkotó első polgári kormányt felváltotta 1994-ben a MSzP - SzDSz koalíció kormánya. Igyekezett törvény és alkotmány ellenére a régi ismert és bevált kézi vezérlési rendszert a gyakorlatban visszaállítani. A Rektor helyzete újra elmozdult az állami vezető pozíció felé és hosszabb periódusra nyerte el helyét. A Kari tanácsokkal szemben és azok felett a döntési hatáskör az egyetemi tanácsok kezébe került, a szakmai oktatást, tanítást és kutatást illető kérdések eldöntésében is. Az egyetemi tanácsokban pedig az érintett szak tudományának képviselői mindig kisebbségben voltak. A pénzeszközök

szükségére hivatkozva a Minisztérium az egyes intézményeket egymással szemben játszotta ki. Majd megkezdtek az integrálási folyamatot, nagyobb, szakmailag még szétesőbb intézményeket hozva létre.

Ezt a folyamatot a harmadik kormány is folytatta. Azokat a figyelmeztetéseket, hogy az integrált nagy egyetemeken belül a kari tudományos autonómia törvényi kimondása még sürgetőbb, fontosabb, mint ott, ahol annak hagyománya volt, ez a Kormány sem vette elég komolyan. A negyedik kormány pedig tudatosan el is vetett minden erre irányuló kísérletet, figyelmen kívül hagyott több alkotmánybírósági megnyilatkozást is.

Pénzeszközökkel gyakorolt nyomást a kormány. Az egyenlő esélyek címén megszüntették a különbségeket, ahol csak lehetett, a felvételi feltételek között. Az átjárhatóság elvére hivatkozva megakadályozták, ahol csak lehetett, a tanrendi minimumon túli oktatási kínálatot, az elitképzésre törekvést. Aztán megkezdtek, minden törvényes alap nélkül, rendeleti keretben, a kétszintű képzés erőltetését, ugyancsak anyagi előnyökkel kecsegtetve az amúgy eszközeiktől gyakorlatilag megfosztott intézményeket. Mindezt több határozott alkotmánybírósági állásfoglalás ellenére! A hallgatók rokonszenvének megnyerésére törekedve megfojtották azokat a kísérleteket, hogy az intézmények anyagi forrásaik hiányát tandíjjal pótolhassák: aki után az intézmény állami normatívában részesül, nem fizethet egyúttal tandíjat! (Annak ellenére sem, hogy a normatíva elégtelen volt a szükséges oktatás fenntartására – hiszen nem az intézmények dönthették el, mi is a szükséges.) Megakadályozta a Minisztérium azt is, hogy az állami ellátást a jobb hallgató kaphassa, sőt az autonómia keretében mutatkozó, igazságosabb szociális támogatási rendszerekre irányuló kísérleteket is elszegte. A Felsőoktatási Tudományos Tanács és az Országos Akkreditációs Bizottság megalakítása, miközben látszólag független tudós testületek kezébe adott a felsőoktatással kapcsolatban egy sor döntést, valójában ugyancsak az azonos tudományszakban működő karok tagjainak közösségét fosztotta meg szakuk területén a döntések lehetőségétől, s utalta a döntéseket különböző tudományszakok képviselőiből, kormány ráhatásával felálló „tudósok” testületei kezébe, látszatra eleget téve az Alkotmány 70/G (2) előírásának!

Legutóbb azt is előírták az egyetemeknek, hogy az egyébként a közalkalmazottaknak járó inflációt követő béremelést „kigazdálkodják”. (Egy ilyen kísérletet a 40/1995 (VI. 15.) AB határozattal az Alkotmánybíróság már alkotmányellenesnek ítélte!) Tehát a növekvő hallgatói létszámot csökkenő oktatói gárdával kellene ellátni, s így a színvonal tartása egyre lehetetlenebbé válik. Az egyetem vagy annak kara még csak a megoldást sem választhatja, hogy forrás nélkül inkább nem emel bért, de nem csökkenti a létszámot! (Az oktató testületekben még van szakmai lelkiismeret és színvonal-igény, így több helyen tüntetnek az oktatók saját fizetésemelésük ellen!)

Ebben az ellehetetlenült helyzetben állt elő a Minisztérium a maga csodajavaslatával. Új alapokra kívánja helyezni az egész felsőoktatást, „európainak” becézett/csúfolt alapokra. Úgy oldja meg az egyetemi autonómiát, hogy teljesen kiveszi az intézmények vezetését az egyetemi tanárok kezéből, megszünteti a körbenjáró tisztségeket, a kari autonómiát, a valódi képviselőket megvalósító testületeket is. Az ezután visszamaradó torz csonkokra aztán ráfogja, hogy autonóm felsőoktatási intézmények, mi több, legalább a felsőbb évfolyamaik számára: egyetemnek is nevezhetők!

Nem a részletekben van az új törvény hibája, bár van ott is elég. A törvény részleteinek vizsgálata előtt újra végig kell gondolni az Alkotmány rendelkezéseiből és az európai egyetemi hagyományokból folyó elvi és gyakorlati következtetéseket az egész felsőoktatás vonatkozásában. Ugyanis az elv, amely a mai törvényjavaslatból – legalábbis ami annak rendelkezéseit illeti – teljességgel hiányzik, éppen a tudomány autonómiája és a művelődés szabadsága! (Szöges ellentétben az indokolás jól hangzó mondataival. Aki csak ezeket olvassa, szinte meg is nyugodhat!)

Két kérdést persze, a fokozódó és idővel szinte megszokott „félregombolás okán” alkotmányértelmezési szinten el kell dönteni ahhoz, hogy ezt a hiányt világosan lássuk. Kiket ért az Alkotmány 70/G § a „tudomány művelői” alatt, és mit ért „tudományos igazságok” és „kutatások tudományos értéke” alatt? Az Alkotmány ugyanis a tudomány művelőinek kizárólagos, hangsúlyozom kizárólagos döntési jogkört biztosít a tudományos igazságok és értékelés minden kérdésében!

Mindkét alkotmányos meghatározásnak lehet szűkítő és tágító értelmet adni.

Szűkebb értelemben *tudomány művelői* nyilván egy-egy szaktudomány tudósait jelenti: orvostudományban a tudós orvosokat, nyelvészetben a tudós nyelvészeket, történettudományban a tudós történészeket, jogtudományban a tudós jogászokat. Azaz olyan személyeket, akik az adott szaktudományt nem csak egyetemi szinten tanulták és gyakorlatban alkalmazzák, hanem tudományosan művelik, kutatják, továbbfejlesztik, oktatják. Az orvostudományban például nem számít a tudomány művelőjének sem a gyakorló orvos, sem a tudós jogász. Az első szakembere a tudományágnak, nem tudósa, a második művelt laikus abban, nem tudós.

Tágabb értelemben viszont értelmezhető lenne a tétel úgy is, hogy tudomány művelője mindenki, aki valamely tudományt művel. Tehát egyként annak számít a tudós orvos, a tudós nyelvész, a tudós jogász, és így tovább, mégpedig általában, minden elismert tudományos terület igazságai és értékelése kérdéseiben. (Míg a tudomány nem tagozódott ágakra, szakokra, a filozófusok ilyen általános tudósnak számítottak.)

Tudományos igazság szűkebb értelemben a tudomány valamely igaz megállapítása: a Pythagoras vagy az Archimedes-tétel, a gén szerkezetének leírása, a Gay-Lussac törvény, vagy az ártatlanság vélelme.

Tágabb értelemben azonban tudományos igazság a tudomány fejlesztésének rendje, oktatásának szükségszerű vagy minimális elemei, a tudományos eredmények értékelésének szempontjai, a műveléshez szükséges adottságok meghatározása: mindaz a meglátás, ami az adott szaktudomány műveléséhez és fejlesztéséhez szükséges tényezőket, előfeltételeket meghatározza. Tudományos igazság a kutatások tudományos értékének megállapítása is, meg az is, hogy a tudomány szak gyakorlásához milyen minimális szakmai képzettség, tudásanyag kívánatos, szükséges.

Amennyiben az Alkotmány szövegében a tudomány művelőjét tágan értelmezem, akkor rendkívül nagy a játéktere az alkotmány keretei között a felsőoktatás rendjét megszabó, annak forrásait biztosító kormány szervnek. Össze fogja tudni toborozni a valamely tudományágban minősítéssel rendelkező, a többi tudomány szempontjából azonban laikus vagy közömbös személyek közül azok körét, akik az ő igényei szerint döntenek majd el a felsorolt, tágan értelmezett, politikailag számára érdekes, tudományos igazságokat. Nagyjából ilyen értelmezés alapján működik most a felsőoktatás, tudós bizottságain és testületein keresztül.

Ha a tudományos igazságokat még hozzá szűken is értelmezzük, egy-egy tudományág belső világában hatón, de gyakorlati következmény nélkül, akkor az egész tudománypolitikában a kellően kiválogatott – megfizetett laikus-tudósok egyet értésével azt tehet a központi hatóság, amit csak akar. De még erre sincs máshol szükség, csak a szűken vett törvények körében. Akkor megnyílik a piac számára a tudományok értékelésének lehetősége, el lehet törölni a föld színéről minden hasznot nem hozó, csak belterjesen fogyasztó tudós személyt és intézményt. Úgy tűnik, erre tart az új törvény.

Az új törvényben egyértelmű, (amit a tudománypolitikában hatáskört kapott testületek összeállításán keresztül a Kormány eddig is éreztetett,) hogy „a tudomány művelője”

fogalmat tágan értelmezi, a „tudományos igazság” fogalmát pedig szűken. Ezért úgy véli, a rektorok tudósok közül választásával, a tudomány képviselőinek az intézményi szenátusokban való bizonyos képviselésével, a Felsőoktatási és az Akkreditációs Testületek meghallgatásával az Alkotmány követelményeinek messze eleget tett. Ezután már csak arra kell vigyázni, hogy a tudomány műveléséhez ténylegesen hozzáengedett személyek a maguk kutatásai körében felfedezett elvont igazságok értékelésében szabadon járhassanak el, (ameddig nem sértik valahol az egyenlő elbánás alaptörvényét!) Az intézmények szervezetét, oktatási munkájának feltételeit, anyagi ellátottságát alakíthatja a Minisztérium úgy, ahogy akarja!

Vizsgáljuk meg, mit is mond az Alkotmány 70/G §-a? Azt mondja-e, hogy szűkítő értelemben vett tudományos igazságot kizárólag azok állapíthatnak meg, akik szűkítő értelemben a szaktudomány képviselői? Hogy fizikai törvényt fizikatudós határozhat meg? Ez közhely lenne, ezért nem érdemes alkotmányos tételt alkotni. Viszonylag kicsi a veszélye annak, hogy a nyelvészek vagy orientalisták fizikai törvényszerűségeket határozzanak meg, fizikai kutatási eredmények tudományos értékelését akarják végezni.

Azt az értelmezést, hogy az Alkotmány szándéka szerint tudomány tág értelemben vett képviselői határozzanak meg szűk értelemben vett tudományos igazságokat, ugyancsak el lehet vetni. Ennek sem indoka, sem szükségessége nem merülhet fel. Ki-ki marad úgyszólván maga szakmájában kutató tudományos igazságok feltárása mellett.

Azt ezek szerint megállapíthatjuk, hogy az Alkotmány nem a szűken értelmezett, Pythagoras tétel jellegű, tudományos igazságok megállapítására akar akár szaktudósoknak, akár tudósoknak általában kizárólagos hatáskört biztosítani.

A választás tehát azon két lehetőség között áll fenn, hogy egy-egy szaktudomány tág értelemben vett igazságai, a kutatások tág értelemben vett értékelése terén a szűk szaktudomány képviselőit illeti-e Alkotmány szerint a kizárólagos döntés, vagy a tág tudomány, az összes tudomány mindenfajta képviselőjét minden szaktudományos területen (és nem csak a sajátjukon belül) megilleti.

Gyakorlatban a fejlődés a Kormányok által terelve 1994. óta ebben az utóbbi irányban halad. Ez által a valóban értő képviselői a tudománynak szinte minden esetben, minden testületben (FTT, OAB, egyetemi tanácsok, rektori konferencia, MTA közgyűlése) kisebbségi helyzetből szólnak hozzá a maguk tudományterületük fejlesztéséhez, oktatásához, társadalmi jelentőségei kérdéseikhez. Ennek közvetlen eredménye pedig az lett, hogy azok a szempontok váltak döntővé a tudományos igazságok meghatározásánál, amelyek bármely tudományterületen (és nem csak az éppen érintett) képviselője számára értékelhetők.

A helyzet fonákságát a döntésre felhatalmazott testületek maguk is érzik. Ezért törekednek mérhető összehasonlítási alapok keresésében: milyen ráfordítással hány hallgató nevelhető, milyen számú publikáció (vagy milyen terjedelmű) tesz tudóssá valakit, hány hivatkozás és milyen súlyú helyeken minősíthető elismertségnek. Folytathatjuk a sort. (Egyébként még az ilyen heterogén tudós testületekben is létezett bizonyos, kölcsönös, tisztelet egymás szakterületével szemben. Figyelembe vették a hozzáértő szakmabeliek véleményét. Túl önállóan gondolkodtak, a Minisztérium és a pénzügyi hatóságok szempontjai szerint nézve a dolgot. Ezért kell ezeket is felszámolni, vagy legalább háttérbe szorítani a végső döntéseknél.) Ugyanez a haladás iránya a felsőoktatásba felvételnél is: a ma uralkodó szemlélet szerint nincs humán vagy természettudományos adottság, tudományterületenként az alapképzésből hasznosíthatóbb vagy kevésbé hasznosítható eredmény. Csak általános felsőfokú képzésre alkalmasság létezik, és ennek megkötött 35 %-ában egyetemi felsőbb képzésre, illetve 10 %-ában tudományos pályára alkalmasság – ahogy ezt az új javaslat tartalmazza. Közömbös, melyik szaktudományról van szó, tetszés szerint átjárhatók a sorok.

Az Alkotmány, számomra egyértelműn, az eddigi megnyilatkozásokból is levezethetőn, nem erre a furcsa értelmezésre gondolt. Az Alkotmány *szűken* értelmezi egy-egy tudományterületen a „tudomány művelője” fogalmat, és *tágan* értelmezi a „tudományos igazság”, a „kutatási minőség” fogalmát. Beleérti utóbbiakba és a szaktudomány művelői döntési körébe utalja mindazt, ami a tudomány műveléséhez, de az arra való felkészítéshez, a gyakorlati életben felhasználható tudományos ismeretek szükséges mértékének, átadása rendjének, az arra való alkalmasság megállapításának, az ezen téren nyújtott eredmények elbírálásának köréhez tartozik. Magyarán az Alkotmány egy-egy szaktudomány, tudományág művelőinek adja meg a *kizárólagos* döntési, értékelési jogosultságot mind szaktudományuk eredményeinek értékelése körében, mind az erre a tudományra való alkalmasság, az ahhoz szükséges tanulmányi anyag, tanulmányi rendszer, tanulmányi eredmények és kutatási alkalmasság tekintetében.

A mellényt ki kell hát gombolni és ennek a szempontnak figyelembe vételével újra gombolni. Nem szabad róla levágni mindazon fogódzókat, gombokat, amelyek e szemléletből netán még visszamaradtak, mert akkor nem lesz használható mellény, nem lesz egyetem! Helyette át kell ruházni a tudományos igazságok kizárólagos döntési illetékességét az illetékes szakág tudósaira, és egyetemi illetékességbe kell adni mindazon kérdéseket, amelyek az egy egyetem intézményi keretébe egyesült karok együttműködése körében merülnek fel, döntendők el. A szakigazgatás pedig, a fenntartó, köteles az alapellátást az állami pénzügyi ütemét legalábbis követve biztosítani, anélkül, hogy a tudományos szempontú felhasználás vagy elosztás megítélésébe beleszólna! Köteles a felsőoktatást alkotmányos kívánalomként legalábbis szinten tartani, illetve a politikai – gazdasági lehetőségek keretei között mérlegelve fejleszteni. Még pedig ott köteles fejleszteni és lehetőséget teremteni, ahol azt a művelődés és a pályaválasztás alkotmányos szabadsága alapján a tanulni vágyó állampolgárok keresik. Nem a hatóság, sem az oktatási, sem a pénzügyi, de nem is a gazdasági hatóság jogköre annak eldöntése, hogy melyik intézmény mennyi hallgatót fogadjon, fogadhat. Az eszközök elosztását a szabadságukat gyakorló hallgatók, illetve a befogadóképességüket tudományosan mérlegelő felsőoktatási intézmények jogosultak eldönteni, meghatározni. Az erre vonatkozó alkotmányos szabadságot, amit az új törvény ugyancsak sért, az Alkotmány 70/F illetve 70/B (1) §§-ai biztosítják, mindenkinek, aki képességei alapján élni akar azzal.

A kiművelt emberfő, egyén – és nem a piacon éppen keresett emberáru – a nemzet igaz értéke. Hogy mi a szaktudomány adta műveltség, mi szükséges annak megalapozására és kiteljesítésére, és ki éri el a megkívánt mértéket ebben: ezek a „tudomány igazságai”, amelyek eldöntésére kizárólag a „szaktudományok művelői” jogosultak, ők kaptak arra alkotmányban biztosított hatáskört. Minden olyan törvény, amely nem ebből a kívánalomból indul ki, alkotmányellenes. Ellenkezik mind a hazai, mind az európai hagyományokkal és igényekkel is. Végző soron megszünteti az autonóm, értékeket hordozó és tovább adó, a nemzet emelkedését szolgáló valódi egyetemeket!